

3. *Адміністративна відповідальність в Україні : навчальний посібник; за заг. ред. А.Т. Комзюка. 2-е вид., перероб. і доп. – Х. : Ун-т внутр. справ, 2000. – 99 с.*
4. Якуба О.М. *Административная ответственность / О.М. Якуба. — М. : Юридическая литература, 1972. — 152с.*
5. *Опришко В.Ф. Правознавство : підручник / В.Ф. Опришко, Ф.П. Шульженко, С.І. Шимон та ін. — К. : КНЕУ, 2003. — 767 с.*
6. *Житловий кодекс Української РСР від 30.06.1983 № 5464-Х [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5464-10/page>. — Заголовок з екрану.*
7. *Про затвердження Правил утримання жилих будинків та прибудинкових територій : наказ Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 17.05.2005 № 76. [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/law2/main.cgi> — Заголовок з екрану.*
8. *Про звернення Чернівецької міської ради до Верховної Ради України № 81 [Електронний ресурс] — Режим доступу до сайту www.city.cv.ua/data/mr/81.doc — Заголовок з екрану.*
9. *Правознавство : підручник; за ред. В.В. Копейчикова, А.М. Колодія. — К. : „Юрінком Інтер”, 2006. — 748 с.*
10. *Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 80731-Х - 80732-Х // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122 (із змінами).*
11. *Кодекс України про адміністративні правопорушення: науково-практичний коментар / Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін.; — 2-ге вид. — К. : Всеукраїнська асоціація видавців „Правова єдність”, 2008. — 655 с.*

УДК 330.131.7

Н.Л. Іващук
AGH University of Science and Technology, Krakow
О.В. Лопушанський
Львівський університет бізнесу та права
О.В. Іващук
Управління магістральних газопроводів «Львівтрансгаз»

РОЛЬ ПІДЗЕМНИХ СХОВИЩ ГАЗУ ДЛЯ ПІДТРИМКИ СТАБІЛЬНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В КРАЇНІ

У статті досліджуються обсяги видобутку, споживання, постачання та запасів природного газу у деяких країнах світу у порівнянні з вітчизняними показниками. Показано теж зміни об'ємів підземних сховищ газу. Доведено важливість їхнього справного функціонування для енергетичної безпеки країни. Проаналізовано показники транзиту природного газу через вітчизняну газотранспортну систему. Підкреслено важливість диверсифікації джерел постачання газу в Україні.

Ключові слова: *вуглеводневі ресурси, природний газ, нафта, газовий конденсат, видобуток, транспортування, споживання, підземні сховища газу*

В статье исследуются объемы добычи, потребления, поставки и запасов природного газа в некоторых странах мира по сравнению с отечественными показателями. Показано также изменения объемов подземных хранилищ газа. Доказана важность их исправного функционирования для энергетической безопасности страны. Проанализированы показатели транзита природного газа через отечественную газотранспортную систему. Подчеркнута важность диверсификации источников поставок газа в Украину.

Ключевые слова: *углеводородные ресурсы, природный газ, нефть, газовый конденсат, добыча, транспортировка, потребление, подземные хранилища газа*

In article volumes of extraction, consumption, deliveries and stocks of natural gas in some countries of the world, in comparison with domestic indicators, are investigated. Importance of their correct functioning for power safety of the country is finished. Indicators of natural gas transit through domestic gas-transport system are analysed. Importance of a diversification of sources of gas deliveries to Ukraine is underlined.

Key words: *hydrocarbonic resources, natural gas, oil, gas condensate, extraction, transportation, consumption, underground storehouse of gas*

Постановка проблеми. Добре відомо, що споживання газу протягом року є нерівномірним, що пов'язано із сезонністю у країнах з холодним кліматом в осінньо-зимовий період. Окрім того багато родовищ вичерпуються і поставленого з них природного газу не вистачає на покриття пікових потреб. Тому важливим

елементом газотранспортної системи є підземні сховища газу (ПСГ). Їхнє основне призначення – це забезпечення стабільних поставок газу споживачам, тобто регулювання сезонних коливань у споживанні газу та забезпечення газом у непередбачуваних випадках, таких як аварії чи непоставки з боку ділових партнерів. У таких ситуаціях споживачам постачається газ, який раніше був накопичений у ПСГ. Тому для кожної країни, яка споживає природний газ, особливо на опалювальні цілі, важливим є створення, приготування і утримання в робочому стані відповідної кількості підземних сховищ газу.

Аналіз досліджень і публікацій. Особливості функціонування підприємств газового сектора вітчизняної економіки були предметом досліджень багатьох науковців. Зокрема, Данилюк М.О. [1], Діак І.В. [2], Єгер Д.О. [3], Карп І.М. [4], Чукаєва І.К. [5] та інші досліджують проблеми, перспективи розвитку та державне регулювання паливно-енергетичного комплексу як складової конкурентної політики держави. Козаченко Г.В. і Попов К.П. [6] оцінюють інтенсивність конкуренції на регіональних ринках газу України. Дзьоба О. Г. [7], Михайлюк О.Л. і Стеценко С.В. [8] здійснюють аналіз потенційної ресурсної бази для диверсифікації джерел та шляхів постачання природного газу в Україні. Питанням інвестицій та інновацій у нафтогазовому комплексі присвячені роботи Назарчука Л.М. [9] та Охоби О.М. [10]. Своєю чергою, питанням енергозбереження та раціонального використання природного газу присвячені праці наступних авторів: Пістун Є.П., Чеховський С.А., Середюк О.Є. і Гончарук М.І. [11]; Федорович І.В. [12] та інших. Натомість проблеми пов'язані із стабільністю функціонування газової промисловості в Україні, в тому числі роль ПСГ, на нашу думку, досліджені недостатньо.

Мета дослідження. Ціллю даної роботи є дослідження потреб та можливостей у приготуванні та використанні підземних сховищ газу в різних країнах світу у порівнянні з їх потребами та забезпеченням енергетичної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу. В останні роки частка газу і нафти в загальному балансі споживання первинних енергоресурсів в Україні становить понад 60%. Причому найважливішим енергетичним ресурсом залишається природний газ, оскільки його частка в енергобалансі складає приблизно 40%. Україна сьогодні є однією з провідних країн Європи у галузі газопостачання. Це пов'язане з її історичним минулим та унікальним географічним положенням. Промислове видобування газу в Україні можна датувати 1924 роком, коли було введено в експлуатацію Дашавське газове родовище. У той самий час для потреб транспортування добутого газу було збудовано перший газопровід Дашава–Стрий. Наступні родовища газу були розвідані та відкриті уже в післявоєнні роки. Це були родовища на Прикарпатті, у Дніпровсько–Донецькій западині та в Причорноморсько–Кримському регіоні. Перші експортні поставки (до Польщі) цього вуглеводневого ресурсу з території України припадають на 1945 рік. У наступні роки експорт розширився також на Чехословаччину та Австрію.

Наша країна знаходиться на перехресті нафтогазових потоків Євразійського континенту. Її система магістральних газопроводів створювалася протягом 60 років і на сьогодні є однією з найбільших у Європі, займаючи друге місце після газотранспортної системи Російської Федерації. Вітчизняна газотранспортна система налічує 39,8 тис. км газопроводів різного рівня призначення та продуктивності, 74 компресорні станції, 1437 газорозподільних станцій, 13 підземних сховищ газу та інші об'єкти інфраструктури, які забезпечують безперебійне та ефективне функціонування цієї системи. Пропускна спроможність системи на вході становить 290 млрд. куб. м. газу на рік, а на виході – 175 млрд. куб. м. газу на рік.

На особливу увагу заслуговують саме підземні сховища газу, оскільки вони влаштовуються у природних геологічних пустотах на великій глибині або у вироблених раніше покладах газу. Значення ПСГ в останні роки суттєво зросло і провідні країни світу проводять політику збільшення об'ємів газу у сховищах, що дає їм певну незалежність протягом деякого проміжку часу, який можна використати на подолання несподіваних проблем із постачанням цього вуглеводневого ресурсу.

Сьогодні у світі експлуатується понад 630 ПСГ, зокрема [13, с. 6]:

- у Північній Америці – 449 (у Канаді – 49, США – 400). Загальний проектний об'єм ПСГ у США складає понад 220 млрд. куб. м, зокрема активного газу – близько 85 млрд. куб. м, буферного газу – близько 120 млрд. куб. м, а сумарний максимальний темп закачування газу у ПСГ складає 865 млн.куб.м/добу;
- у Європі – 118 сховищ;
- у країнах СНД – 53 (зокрема, в Росії – 28, Україні – 13).

На стадії проектування або будівництва у Європі знаходяться ще 38 підземних сховищ газу, а саме, в Боснії та Герцеговині, Греції, Іспанії, Литві, Португалії, Словенії, Хорватії, Швеції та Естонії.

Таблиця 1 ілюструє динаміку змін в об'ємах підземних сховищ газу в окремих європейських країнах. Як видно із представлених даних, найбільше ПСГ знаходиться у Німеччині (40 плюс 5 у проєкті), на другому і третьому місці знаходяться, відповідно, Франція (14 + 2) та Італія (11 + 2). Тоді як Сербія і Туреччина не мають жодного ПСГ, хоча запланували їхнє спорудження. Найвищою добовою продуктивністю характеризуються ПСГ у Німеччині (389 млн. куб. м/день), Італії (216 млн. куб. м/день) та Нідерландах (196 млн. куб.м/день). А найдовший період відбору газу, який становить 167 днів, має Болгарія.

Згідно експертних оцінок, споживання Європою газу у 2020 р. буде становити понад 700 млрд. куб. м/рік (зокрема, частка російського газу становитиме близько 230 – 240 млрд.куб.м/рік), а власне виробництво – лише 25 % від необхідної кількості газу, відповідно 525 млрд.куб.м/рік газу Європі необхідно закуповувати [13, с.7].

Отже, у найближчі роки перед урядами багатьох європейських країн постане завдання створення нових підземних сховищ газу, а також розширення вже діючих. Відомо, що освоєння нових родовищ вимагає значних інвестиційних вкладень, а це, своєю чергою, підвищує собівартість видобування, переробки, транспортування і зберігання природного газу. Тому, значення підземних сховищ газу постійно зростатиме, оскільки саме вони створюють можливість утримування протягом довшого періоду часу значних резервів газу, а також уможливають регулювання сезонної нерівномірності у споживанні цього енергоресурсу.

Таблиця 1

Динаміка змін об'ємів ПСГ в країнах Європи у 1996-2010 р. **

Країна	Кількість ПСГ		Максимальна добова продуктивність ПСГ країни, млн. куб. м/день	Період відбору газу з ПСГ країни, днів	Об'єм активного газу в ПСГ, млрд. куб. м	
	в експлуатації	в проєкті			1996	2010
Австрія	5	1	29.4	100	3.0	4.7
Бельгія	1		19.0	58	0.655	0.655
Болгарія	1	2	3.9	167	0.5	2.5*
Великобританія	8	2	117.0	55	3.2	3.2
Угорщина	5	1	44.4	80	3.38	6.0
Німеччина	40	5	389.0	42	13.4	22.0
Данія	2	1	15.0	30	0.6	0.6
Італія	11	2	216.0	57	15.0	20.0*
Нідерланди	3	1	196.0	41	4.75	8.0
Польща	7	2	37.0	114	0.8	4.7
Румунія	7	2	6.7	124	0.835	4.5*
Сербія	–	1	–	–	–	0.8
Словаччина	1		17.0	100	1.7	4.2*
Туреччина	–	4	–	–	–	6.0
Франція	14	2	171.0	58	10.5	10.5
Чехія	8	3	22.5	74	1.67	2.6*
Усього	113	29	3.9...389.0	30...167	113	100.955

* Прогнозні дані на 2020 р., ** за даними «Study on underground gas storage in Europe and Central Asia. – United Nations, New York and Geneva, 1999», – дані відсутні.

Джерело: [13, с.7]

Окрім того, створення та розвиток системи підземних сховищ газу створює підвалини для більшої енергетичної незалежності країни, оскільки підземні сховища дають змогу долати локальні дефіцити газу у різних регіонах та періодах часу.

Підземні сховища газу можна поділити на два типи з огляду на місце їх створення:

• створені в пористих геологічних структурах;

• створені в порожнинах гірських порід.

До першого типу належать сховища у виснажених нафтових і газових родовищах, а також у водоносних пластах, де природний газ звичайно зберігається в газоподібному стані. Другий тип – це сховища, які створені в спеціальних порожнинах щільних гірських порід, наприклад, кам'яній соді. Сховищ газу в кам'яній солі за обсягом зберігання газу приблизно на порядок менше, ніж ПСГ, що створені у водоносних горизонтах або виснажених газових родовищах, але перевищують останні приблизно на порядок у швидкості відбирання газу [14, с. 10].

У табл. 2 наведено інформацію про обсяги видобутку, споживання, постачання та запасів газу в країнах СНД у 2008 році. Як видно із наведених даних газом із власного видобутку забезпечені лише кілька країн, а саме, Азербайджан, Казахстан, Туркменістан та Узбекистан. Навіть Росія, яка продає (та перепродає) природний газ назовні, частково імпортує його з Казахстану, Туркменістану та Узбекистану.

Найвищим експортним потенціалом цього вуглеводню характеризуються: Росія (понад 250 млрд. куб. м), Туркменістан (50 млрд. куб. м) та Узбекистан (31 млрд. куб. м). Причому Росія є також і найбільшим споживачем природного газу (410 млрд. куб. м). На другому місці за нею розташувалася Україна, яка спожила у 2008 році 72 млрд. куб. м. газу.

Проаналізуємо динаміку зміни об'ємів ПСГ у країнах СНД у 2008 році у порівнянні з прогнозними даними на 2020 рік. Серед країн СНД найбільше підземних сховищ знаходиться на території Росії (28 плюс 15 в проєкті), тоді як друге місце займає Україна з 13 чинними ПСГ (таблиця 3). Та сама закономірність спостерігається також і по відношенню до максимальної добової продуктивності ПСГ: Росія – 620 млрд.куб.м/добу, Україна – 251 млрд. куб. м/добу. Якщо ж йдеться про досягнутий об'єм активного газу в ПСГ протягом 12 років, то найвище зростання заплановане в Узбекистані (у понад 6 разів). Натомість найбільше інвестицій у цю галузь запланувала Україна, хоча ці дані стосуються порівняно довшого періоду часу (до 2017 року).

Таблиця 2

Обсяги видобутку, споживання, постачання та запасів газу в країнах СНД у 2008 р.

Країна	Країна-експортер газу (строк дії договору на постачання газу, рік)	Можливий обсяг імпорту (експорту) газу, млрд.м ³	Обсяг споживання газу, млрд.м ³	Промислові запаси газу, млрд.м ³	Власний видобуток газу, млрд.м ³
Азербайджан	власний видобуток	(≥ 18)	12,0-14,0	> 2000,0	> 20,0
Білорусь	Росія (до 2013)	22,0	22,0	–	0,3
Вірменія	Росія (до 2015) Іран (до 2025)	≤ 2,5 1,1-2,3	2,5	176,0	–
Грузія	Росія, Азербайджан (до 2013)	≤ 1,0 ≥ 0,8	1,8	8,0	0,2
Казахстан	Росія, власний видобуток	≤ 10,0 (≥ 11)	15,7	> 3300,0	> 33,0
Киргизстан	Узбекистан	0,65	0,65	10,0	0,03
Росія	Казахстан, Туркменістан, Узбекистан (до 2028), власний видобуток	≥ 60,0 (≥ 250)	> 410,0	> 29800,0	> 665,0
Таджикистан	Узбекистан	≤ 1,0	≤ 1,0	> 70,0	0,02
Туркменістан	власний видобуток	(≥ 50)	14,2	> 20000,0	> 70,0
Узбекистан	власний видобуток	(≥ 31)	51,6	> 6000,0	> 65,0
Україна	Росія (до 2019), власний видобуток	≤ 52	≤ 7,2	> 1200,0	> 20,0
Усього	–	–	> 603	> 55000,0	> 873,5

«–» дані відсутні
Джерело: [14, с. 11]

Таблиця 3

Динаміка зміни об'ємів ПСГ у країнах СНД у 2008-2020 рр.

Країна	Кількість ПСГ		Максимальна добова продуктивність ПСГ у країні, млрд.м ³ /добу	Обсяг інвестицій у розвиток ПСГ, млрд. дол. США (інтервал інвестицій, роки)	Досягнутий об'єм активного газу в ПСГ, млрд.м ³	
	в експлуатації	в проєкті**			2008	2020
Азербайджан	2	–	12.5	0.15...0.56 (2008-2020)	1.4	6.5
Білорусь	2	2	>30.0	2.5* (2008-2011)	0.98	4.56
Вірменія	1	–	4.0	0.01 (2008-2010)	0.11	0.15
Грузія	–	3	–	0.075-0.18 (-)	–	0.12-0.48
Казахстан	3	4	28.7	1.0* (2009-2017)	1.4	4.03
Киргизстан	1	–	1.0	0.3* (2008-2012)	0.06	0.8
Росія	28	15	620.0	≥2.5 (2006-2012)	71.0	99.0
Таджикистан	1	–	5.0	0.5* (2008-2012)	0.2	0.2
Туркменістан	–	2	–	20.0* (2009-2017)	–	5.0
Узбекистан	4	3	≥50.0	1.0* (2007-2015)	3.7	23.1
Україна	13	–	251.0	5.5* (2011-2017)	30.95	33.6
Усього	55	29	>1000/0	–	109.8	>177.06

* Сумарні витрати на модернізацію, реконструкцію та будівництво ГТС, ** у стадії проєктування, будівництва або в планах перспективного будівництва, «–» дані відсутні.
Джерело: [14, с. 11]

Як уже згадувалося вітчизняна газотранспортна система за своєю довжиною та структурою займає друге місце у Європі. Однак в обсягах транзиту немає стабільності, а тим більше зростаючої динаміки. Як видно із рисунку 1 лише протягом 1991 – 1998 років обсяги транзиту газу мали стабільно зростаючу динаміку. У цей період вони зросли на 24%, з 114 млрд. куб. м/рік у 1991 році до 141 млрд. куб. м/рік у 1998 р.

Однак вже у наступні роки ситуація дестабілізувалася і спостерігалися значні коливання (від 120 млрд. куб. м/рік до 137 млрд. куб. м/рік), причому в останні два роки наступило значне зниження обсягів транспортованого газу (до рівня 96 – 98 млрд. куб. м/рік). Слід також відзначити, що транзит у європейські країни у кілька разів перевищує обсяги транзиту до країн СНД.

При цьому у газову галузь здійснювалися значні капітальні вкладення, внаслідок чого довжина газопроводів зросла з 31.4 тис. км у 1991 році, коли Україна здобула незалежність, до 39.8 тис. км у 2009 році (табл. 5). Однак ці інвестиції наразі ще не принесли значних доходів у галузь.

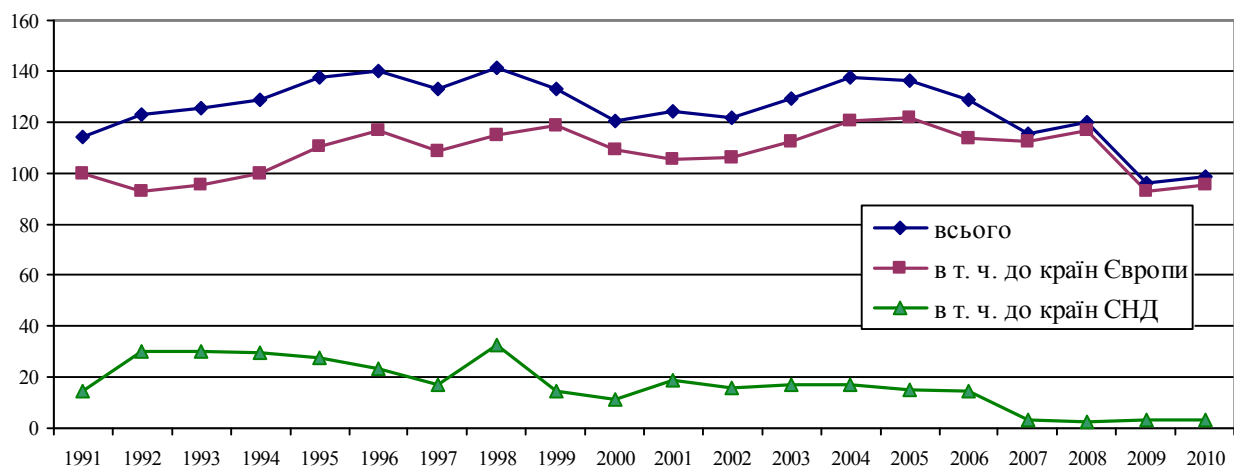

Рис. 1. Обсяги транзиту природного газу територією України у 1991 – 2010 роках (млрд. куб. м)

Джерело: власна розробка на основі даних [15]

Таблиця 4

Обсяги транзиту природного газу територією України (млрд. куб. м)

Рік/обсяг	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Всього	113.9	122.9	125.2	128.9	137.7	139.9	133.2	141.1
В т.ч. до країн Європи	99.7	92.9	95.2	99.7	110.2	116.5	108.4	114.9
В т.ч. до країн СНД	14.2	30.0	30.0	29.2	27.5	23.4	16.7	32.7

Продовження таблиці 4

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
133.3	120.6	124.4	121.6	129.2	137.1	136.4	128.5	115.2	119.6	95.8	98.6
118.7	109.3	105.3	106.1	112.4	120.3	121.5	113.8	112.1	116.9	92.8	95.4
14.6	11.3	19.1	15.5	16.8	16.8	14.9	14.7	3.0	2.7	3.0	3.2

Джерело: власна розробка на основі даних [15]

Таблиця 5

Довжина газопроводів в Україні (тис. км)

Рік	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Довжина	31.4	31.7	32.3	32.8	34.1	34.9	35.2	35.5	35.9

Продовження таблиці 5

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
36.7	37.1	37.2	37.5	37.6	37.8	38.0	38.2	38.2	39.8	39.8

Джерело: власна розробка на основі даних [15]

Змінювалися також обсяги запасів газу у вітчизняних підземних сховищах газу (таблиця 6). На початок 2009 року спостерігалось значне збільшення запасів (до 27.3 млрд. куб. м), тоді як на початок 2008 та 2010 років запаси газу були майже однаковими (в межах 23.5 – 23.7 млрд. куб. м). Причому у 2008 році більшість газу належала до інших операторів газового ринку, тоді як у наступних два роки майже увесь газ був накопичений в ПСГ НАК «Нафтогаз України». Вартість природного газу в підземних сховищах НАК «Нафтогаз України» у 2007 – 2009 роках становила, зокрема: у 2007 році – 489 млн. грн, 2008 році – 10 021 млн. грн, 2009 році – 29 439 млн. грн.

Таблиця 6

Обсяги запасів природного газу в ПСГ (млрд. куб. м)

Дата	Всього ПСГ України	НАК «Нафтогаз України»	Інші
На початок 2008 р.	23.5000	3.2000	20.3000
На початок 2009 р.	27.3000	25.4000	1.9000
На початок 2010 р.	23.7237	22.6000	1.1237

Джерело: власна розробка на основі даних [15]

Україна має значні доведені запаси як природного газу, так і нафти. Її потенційні ресурси газу сягають близько 5.4 трлн. куб. м, нафти – 850 млн. тон, газового конденсату – понад 400 млн. тон. Рисунок 2 ілюструє прогнозні дані щодо видобутку природного газу в Україні у 2015 – 2030 роках, у порівнянні з попереднім періодом (у 1991 – 2010 роках).

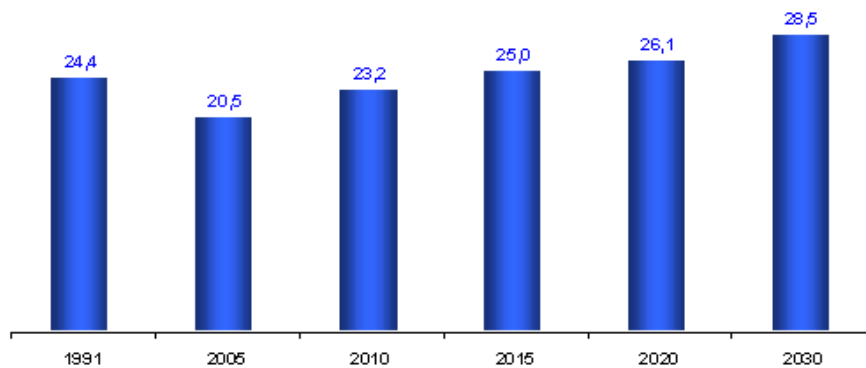

Рис. 2. Прогнозна динаміка видобутку газу в Україні, млрд. куб. м
Джерело: [16]

Натомість за оптимістичним сценарієм прогнозується видобуток природного газу на території України у 2010 році в обсязі 23.5 млрд. куб. м, у 2015 році – 25.5 млрд. куб. м, у 2020 році – 26.6 млрд. куб. м та у 2030 році – 30.1 млрд. куб. м, тоді як за песимістичним – 20.8 млрд. куб. м у 2010 році, 23.0 млрд. куб. м – у 2015 році, 24.6 млрд. куб. м – у 2020 році та 26.9 млрд. куб. м – у 2030 році [16].

Газ також можна отримати з газового конденсату, який є побічним продуктом видобутку нафти. Прогнозний баланс видобутку, імпорту та споживання нафти і газового конденсату до 2030 року за базовим сценарієм наведено у табл. 7.

Таблиця 7

Прогнозний баланс видобутку, імпорту та споживання нафти і газового конденсату до 2030 року (базовий сценарій) (млн. тонн)

Роки	2005	2010	2015	2020	2030
I. Видобуток нафти, усього	4.3	8.7	9.3	10.9	14.6
<i>у тому числі:</i>					
Видобуток із власних запасів	4.3	5.1	5.3	5.3	5.4
За межами України	0	3.6	4	5.6	5.4
II. Імпорт	23.7	28.4	32	34.4	35.8
III. Споживання (разом із переробкою)	28	37.1	41.3	45.3	50.4
Споживання для внутрішніх потреб	18	19.3	20.9	21	23.8

Джерело: [17, с. 13]

Як свідчать статистичні дані та закладені прогнози, споживання цих вуглеводневих ресурсів в Україні зростатиме, а видобуток власних вуглеводнів не можливо наростити. Тому окрім збільшення імпорту (закладено зростання у 1.2 рази у порівнянні з 2010 роком), необхідно також збільшувати видобуток за кордоном. Його величина повинна зрости у 2020 році у понад 1.5 рази (до 2010 року). Такий підхід є корисним з огляду на диверсифікацію джерел постачання вуглеводневих ресурсів, що дасть змогу підтримати стабільність функціонування паливно-енергетичного комплексу країни, а це своєю чергою є необхідною умовою для забезпечення енергетичної безпеки нашої країни.

У зв'язку з цим український уряд докладає зусиль, щоб стимулювати видобуток вітчизняними компаніями вуглеводнів за кордоном, зокрема в Саудівській Аравії, Об'єднаних Арабських Еміратах, Алжирі, Анголі, Кувейті, Лівії, Єгипті, Ірані, Іраку, Туркменістані, Казахстані та інших країнах. До 2030 року за межами країни планується видобувати 9.2 млн. тон нафти з газовим конденсатом для внутрішніх потреб держави. При цьому власний видобуток становить лише 5.4 млн. тон. Що стосується природного газу, то у планах зарубіжного видобутку закладено цифру 11.6 млрд. куб. м.

Попри те, що газова галузь в Україні й надалі залишається природною монополією, у березні 2006 року Уряд України підписав у Брюсселі з Європейською комісією, Європейським банком реконструкції і розвитку, Європейським інвестиційним банком та Світовим банком спільну декларацію, в якій зобов'язався забезпечити незалежність оператора української газотранспортної системи та дозволити йому працювати на комерційних засадах. Отже, є шанси для того, щоб у газовій промисловості розвинулися ринкові відносини з усіма позитивними ефектами.

Висновки. Підсумовуючи можна стверджувати, що сьогодні газова промисловість України – це об'єднана комплексна структура, яка займається геологорозвідувальними роботами на суші й на морі, бурінням розвідувальних та експлуатаційних свердловин, видобуванням та переробкою природного газу, нафти і газового конденсату. Окрім того, вона займається транспортуванням, розподілом газу і підземним зберіганням газу. Динамічний розвиток газового сектору забезпечує поступальний розвиток інших секторів економіки, серед яких найбільше газу споживає: електроенергетика, металургія, агрохімічна промисловість, агропромисловий комплекс та нафтохімічна промисловість. Однак сьогодні споживання природного газу в Україні удвічі перевищує середнє споживання у розвинутих країнах світу, а це дає змогу зробити висновок про те, що наша економіка ще довгий час буде залежною від видобування та імпорту цього вуглеводневого ресурсу. А тому особливе значення має справне функціонування газотранспортної системи загалом, і її підземних сховищ газу зокрема. Не менше значення має також збільшення власного видобутку та диверсифікація джерел постачання цього вуглеводневого ресурсу.

Література:

1. Данилюк М.О. *Організаційно-економічні основи реформування нафтогазового комплексу України* / М.О. Данилюк; Івано-Франківський державний технічний університет нафти і газу. Інститут регіональних досліджень НАН України. – К.: Манускрипт. – 1998. – 237 с.
2. Діак І.В. *Енергетична безпека України* / І.В. Діак. – К. – 2001. – 172 с.
3. *Проблеми нафтогазової промисловості: Збірник наукових праць. Вип. 3* / Ред.: Д.О. Єгер; НДІ нафтогазової промисловості. – К. – 2006. – 487 с.
4. Карп І.М. *Стратегія розвитку нафтогазового комплексу* / І.М. Карп // *Екотехнології и ресурсосбережение*. – 2004. – № 1. – С. 3-11.
5. Чукаєва І.К. *Природний газ в економіці України: Монографія* / І.К. Чукаєва; НАН України. Рада по вивченню продуктивних сил України. – К.: Наукова думка. – 2002. – 359 с.
6. Козаченко Г.В. *Оцінка інтенсивності конкуренції на регіональних ринках газу України* / Г.В. Козаченко, К.П. Попов // *Актуальні проблеми економіки*. – 2004. – № 3. – С. 81-87.
7. Дзьоба О. Г. *Аналіз потенційної ресурсної бази для диверсифікації джерел та шляхів постачання природного газу в Україну* / О. Г. Дзьоба // *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*. – 2009. – № 2. – С. 12-13.
8. Михайлюк О.Л. *Пошуки Україною нових джерел постачання природного газу* / О.Л. Михайлюк, С.В. Стеценко // *Вісник соціально-економічних досліджень*. – 2008. – № 33. – С. 308-316.
9. Назарчук Л.М. *Інновації в інвестуванні нафтогазового комплексу України* / Л.М. Назарчук // *Актуальні проблеми економіки*. – 2007. – №2(68). – С. 28-33.
10. Охоба О.М. *Газотранспортний консорціум – крок до залучення інвестицій* / О.М. Охоба // *Актуальні проблеми економіки*. – 2004. – № 12(24). – С. 24-26.
11. Пістун Є.П. *Наукові основи створення нормативної та технічної бази контролю раціонального використання природного газу* / Є.П. Пістун, С.А. Чеховський, О.Є. Середюк, М.І. Гончарук // *Наука та інновації*. – 2005. – 1, № 5. – С. 150-166.